

ზნაულობა

წიგნი მე-XIV.

№ 2.

თბილისი 1918 წ.

899.962.1(05)

5-29

F-5819

ზნაობა.

კატალიგი №
პირის №
კარგის №
წიგნის №

შ ი ნ ა ა რ ს ი:

I—სურათი ზამთარი	1
II—ტუტუა, —ლექსი სიხარულიძისა	3
III—ძილის სიზმარი, —მაგიტასი	5
IV—აპოკრიფული ამბავი, — (გურიაში გაგონილი) ცალფეხა გი- ორგი ლომთათიძისა	11
V—მტაცებელი, მწერის მკამელი მცენარეები, —ლუნკევიჩიდან—იტა ნაკაშიძისა	12
VI—საგურამოსკენ, —ალექსანდრე გორგაძისა	18

ცუცქა

0ციტ—ცუცქა ვინ არის?—ძალი არის ეურ-ცქვიტა,
ეურებს სულ აფლატუნებს, ღრინავს, როგორც ღირღიტა;
პატარაა, მიტომაც მას დაარქვეს ცუცქია,
სხვაფერ კარგი ზნის არის, რომ არ იყოს წუწკია:—

—სამზარეულოში რომ ჩუმად შეცუცუნდება,
ვევლაფერი თავდაღმა უცებ გადმობრუნდება,
აქ რმეს მოსვლავს ქოთანში, მაწვნის ქილებს მოხდის თავს,
იქ ვეველს ჩანთქავს მსუნაგი, აღარაფერს არ ზოგავს;
შესე, კუთხეში ჭზოვა ფქვილი რაღაც ჭურჭელში,
შიგ თავი ჭკრად და უნდა მთლად გაკსაწონოს მუცელში;
ზირში იურის ფქვილს ბლომად, ჭულაზავს, ნერწვეით ასველებს,
სასუნთქავში უცვივა, ფრუტუნებს და ასველებს...

სამზარეულო სულ-მთლად გადმოათავდაჟირა,
გაძღა და წახასველელად თავი ზე ააღირა,

მაგრამ თქვენს მტერს მისთანა—იმას დედა უტირეს,
ქურდობაზე შეასწრეს, უჭირეს და უჭირეს;

საცოდავით ის წელში დაივიწყა ტკივილით,
ესო გამოაურება წკმუტუნით და კივილით,

მაგრამ რაა? თქვენ ფიქრობთ—ის შემდეგ არ გასწორდა?—
თუძცა სამხარეულოს უცებ მთლად ვერ მოშორდა,

მაგრამ ცოტ-ცოტაობით ჭკვიანდება, იზრდება,
გვჯერა—აუკარგეს შეიგნებს, წუწკობაც მობეზრდება.

ისე კარგი ხნის არის, თანაც გონიერია,
მრგვალი არის, ბუნხულა, მძლავრი, ღონიერი;

არც შემწარავი არის, არც ცხადათ იკბინება,
ცუღლუტს სტუნვა-თამაში სულ არ მოეწეინება,

სახ კატას გააჯაგრებს, ხან ჰკორავს და ხან ჰღრინავს,
როცა კარვად გაძლება, წამოწეება და ხვრინავს.

ი. სიხარულიძე.

პილის ზღაპარი.

შეოს დღეს დიდი წითელი ბურთი აჩუქეს. ზედ
წრელი, გრძელ-უღვაშებიანი ჰეპელაა დახა-
ტული. ლეო ძალიან გახარებულია, დიდი
ხანია უნდოდა სწორედ ამისთანა ბურთი: ლამაზი, კოსტა, ბამბა-
სავით მსუბუქი. ხელში ერთ წუთსაც არ ჩერდება, სულ სტუნავს!

სულ ცოტას რომ დაჰკრავ ხელს, ჭერში ავარდება.

— აბა, უეურეთ! — ლეო რაც ძალა და ღონე აქვს დაჰკრავს ბურთს; ბურთი ავარდება, ჭერს მოხვდება და, იქიდან წამოსული, ჰირდაჰირ დიდ, ძვირფას ლამაზს დაეცემა.

ლეო შეჰკვივლებს და გაშეშდება:

— ვაიჰე, გატედა! რაღა ვქნა!?

— წადი ბაღში, იქ ითამაშე, — ეუბნება ხმაურობაზე შე-
მოსული დედა:

— შენი ბედი, რომ ბურთი მსუბუქია, და ლამაზი გადარჩა.

ლეო საჩქაროდ გარბის ბაღში. ბილიკზე ბურთი თავი-
სუფლად დასტის და ლეოც გულმოდგინედ დასდევს უკან.

სახლიდან უცებ გამოსტა ჰატარა მურია და ეეფით გა-
დაელობა ბურთს. ლეომ სწრაფად დაჰკრა ხელი, ბურთი ავარდა
და მურიას ცხვირს მოხვდა. მურია ფრუტუნებს, იბერტყება,
ლეო კი მსიარულად ხარხარებს. გაბურტული მურია განსე
ვდება და აღმაცურად შესცქერის ბურთს.

ლეო ისევ ბურთს დაეწევა და დაუსრულებლად ახტუნებს.

არ იღლებს არც ბურთი, არც მისი ჰატრონი. მაგრამ ეს

რა არის? ბურთი უცებ გაქცრა: ისკუნა და ზირდაზირ დიდ ჭაში ჩავარდა.

ჭა დიდი ხანია მიტოვებულია, წუალს იქიდან აღარ იღებენ; გაუწმენდელი, ბნელი, თითქოს უძირთაო.

მიხვდა ლეო, რომ ბურთი დაიკარგა, რომ მისი ამოღება შეუძლებელია, იქვე ბალახსე ჩამოჯდა და ტირილი დაიწყო. ბევრი იტირა, დაიქანცა; მინ წასვლა უნდა, მაგრამ ბურთი რომ ჭაში დარჩება და... ლეო ხელახლა იწეებს ტირილს.

დალაშდა. დედამ დაინახა, რომ ლეო აღარ ბრუნდება, წავიდა სამებრად და მტირალ შვილს თავს წაადგა.

— რა იყო, კენაცვალე, რა დაგეძრათ?

— ბურთი, ბურთი...—სლუკუნით მიუთითა ლეომ ჭისკენ.

— ჩავივარდა? საწვალე ბურთი!

— კარგია, ნუ ტირი. ტირილი რას უშველის? წამო, ახლა ბნელა, სვალ ვსინჯოთ, იქნებ როგორმე ამოვიდოთ.

დედამ მოუწმინდა თვალები, ხელი მოჭკიდა და მინ წა-მოიკუნა. გზასე ლეო თან-და-თან დამშვიდდა. დარწმუნებულია ბურთს სვალ უსათუოდ ამოიღებენ, თუ კი დედა მოინდომებს! დედას სომ ვეველაფერი შეუძლია.

ლეო თავის ზატარა ლოგინში წევს, მაგრამ არ ეძინება: სულ ბურთსე ფიქრობს.

— საწვალე ბურთი ახლა წუალში წევს, სცივა, მე კი თბილადა ვარ. ჭაში რომ არ ჩავარდნილიყო, ჩემთან დავა-წვენდი, ვაკოცებდი, გულში ჩავიკრავდი და ერთად დავიძინებდით.

ლეომ სმამაღლა ამოიოსრა.

— რა იყო, შვილო, სულ ბურთსე დარდობ?

დედა მოუახლოვდა ლეოს საწოლს, დაიწია და აკოცა.

— დედა, რა კარგი სუნია, მიჩვენე, მიჩვენე... სად მიდიხარ, დედა? რა ლამაზი ხარ! დედას თეთრი, ლამაზად გაწუო-

ბილი კაბა აცვია, გულზე მშვენიერი წითელი ვარდი აქვს დაბნეული.

ლეო სუნავს ვარდს, ესვევა დედას და ჰკოცნის, ჰკოცნის დიდხანს.

— კმარა, კენაცვალე, ახლა კამიშვი, თეატრში მივდივარ: სტუმრები მიცდიან. დაიძინე, ძაღვ მოვალ.

— სირინოზების ზღაპარი, დედა, გუშინ რომ წამიკითხე... შენ რომ წახვალ, ზღაპარს ვინ მიაძობს.

— მე რომ წახვალ, ძილი მოვა, ზღაპარსაც ის გეტყვის, — სიცილით უთხრა დედამ და წავიდა.

— ძილი მოვაო... ნეტავი როგორია ძილი? საიდან შე-
მოვა, — კარებში თუ ფანჯარაში, — ფიქრობს ლეო. — ეჰ, ზღა-
პარსაც შეტყვის. ნეტა ძაღვ მოვიდევ.

ლეო უცდის, დიდხანს უცდის, უნდა ძაღვ მოვიდეს და თანაც ცოტა ეძინა.

— რომ შემოვა, თავს საბანს ქვეშ დავმაღავ, — გადსწვევია ლეომ; მაგრამ ძილი არ ჩანს. დაიღალა, თვალები ეხუჭება, ძაღვ აწყვეტს... ისრესს, ძილი მაინც არ მოდის და არა.

ლეო რაღაც გამოუთქმელ სიამოვნებას ჰკრძნობს მთელ ტანში; ლოგინი თითქოს სადღაც მისცურავს, ოთახი ნელ-
ნელა ეშვება ქვევით, კბილები დაურბილდა, ლამპის გრძელი სსივები თვალებზე სწვდება.

— ეჰ, ძილი ალბად არ მოვა, დედამ მომატყუილა, — დაჰქარება იმედი ლეომ და თვალები დასუჭა.

სწორედ ამ დროს ოთახის კუთხეში გაჩნდა ნისლის ჰა-
ტარბ გუნდი, თან-და-თან იმატა და ძაღვ თითქმის მთელი ოთახი გაბავსო.

უეცრად ნისლის სიღრმიდან ვიღაცა გამოვიდა, წუნარი, მსუ-
ბუქი ნაბიჯით მოუახლოვდა ლეოს ლოგინს და დაწია. თეთრი, მჭვირვალე ტანისამოსი სულ წითელი ვარდებით აქვს გა-

წუობილი; გაძლილ, ხშირ თმას თვალ-მარგალიტით მორთული კვირკვიანი უძვენებს; შუბლზე ვარსკვლავი უბრწყინავს.

— დედა, რა მშვენიერი ხარ, დედა... ლეო წამოჯდა და ორივე სელი გაუწოდა.

— მე დედა არა ვარ,—ნაზი, ტკბილი ხმით უნახუს მას სულმა და გაიღიმა, სახე გაუშუქდა.

— მთელი ოთახი განათდა, ვარსკვლავი აციმციმდა, ვარდებმა მშვენიერი სუნი გამოსცეს.

— მე ძილი ვარ.

— ძილი?! მე მეგონა აღარ მოხვიდოდი.

— ზღაპარს მიაშობ? შენ კარგი ზღაპრები გეცოდინება; ჩემ დედასავით ლამაზი ხარ,—და ლეომ ტუჩები გაუშვირა საკოცნელად. ძილმა ორივე სელი მოჭსვია და ალერსით უთხრა:

— წავიდეთ, მშვენიერ ზღაპარს გეტყვი, ჯერ რომ არ გაგეკონოს.

ლეომ უცებ იგრძნო, რომ ლოცვის მოქორდა და ძილთან ერთად ნელ-ნელა მიფრინავს სევით. უეცრად ჭერი მოაკონდა. შეშინებულმა ძაღლა აისყდა.

ჭერი აღარ იყო; ლურჯ ცაზე ხანტად მიცურავდნენ ბამბასავით თეთრი ღრუბლების მთები. აი მიუხსლოვდნენ კიდევ ერთ მათგანს. ძილმა ფრთხილად დააწვინა ზედ ლეო და თითონ კიდევსე ჩამოჯდა.

ლეომ მხიარულად გაიცინა და აღტაცებით ტაში შემოჭკრა. ღრუბელი ნელა მიცურავს და აკვანჩით არწევს; ტკბილ ნანინასავით ესმის მას ძილის ნაზი ხმა.

— დაიხდე ქვევით!

— ლეო უეურებს: ქვევით მოსჩანს ქალაქი... რამდენი სახლებია!

ბავშვ ქალაქის ბაღი; შიგ ბავშვები თამაშობენ, დარბიან, იცინიან. აი ლეოს სახელიც—რა ზაწაწინაა... ლეოს უკვირს, როგორ ეტყვა შიგ ძამა და დედა; ძია ილიკო ხომ სულ ვეღარ შემოვა.

— ამ მთას იქით ვერცხლის ტბაა,—ამბობს ძილი:—იმ ტბაში სირინოზები ცხოვრობენ...

— წავიდეთ სირინოზებთან; მე მინახავს სირინოზები...

ლეო ცდილობს მოიგონოს, სად და როდის უნახავს, მაგრამ არ აგონდება.

— კარგი!—სთქვა ძილმა და უცებ გააჩერა ღრუბელი:— აბა გადმოდი.

ლეო მოშორდა ღრუბელს და მიწისკენ გამოეშურა; ეს-ესაა უნდა დაეცეს; რა ნელა მოდის... გული საშინლად უცემს...

მიშით სულს ვეღარ ითქვამს... აი დაეცა კიდეც, მაგრამ სრულებით არაფერი არ სტკენია. უცებ წამოხტა და დარცხვენით შეხედა ძილს. ძილმა გაიღიმა. ვარსკვლავი აციმციმდა და იქაურობა გაანათა.

— მოიხედე აქეთ!

ლეო მობრუნდა. მის წინ მშვენიერი დიდი ტბაა. ტბის ზირას ვერცხვის გრძელ ტოტებსე ქანაობენ სირინოზები, მღერიან, კისკისობენ; ზოგი წებალში დაცურავს, ერთმანეთს ეუბვილებს კონებს ესვრიან, წებალს ასხამენ. გაშლილ მწვანე თმებსე წებალის წვეთები მარგალიტებსავით ბრწყინავენ.

— რა კარგია,—ადტაცებით სთქვა ლეომ:—მეც მინდა ტბაში ვიცხოვრო.

ძილმა სელი მოჭკიდა და წებალში ჩასვა.

ლეოს სრულებით არ ეშინია, უკვირს კიდეც: რა ადვილი უოფილა ცურვა, რა სასიამოვნო. ტანისამოსიც არ დასუვლდა.

წებალი სუფთაა, ანკარა. ფსკერზე ეველაფერი ჩანს. უცებ ძირში რბლაც დაინახა.

— ბროლის კოშკი ეს არის?—ჭკითხა მან ძილს:—წავიდეთ კოშკში.

— წავიდეთ,—უთხრა ძილმა.

კოშკში მძაღლი კიბე ჩადის; კიბის ბოლოში კარებია. ძილმა გააღო კარები. უშველებელი დარბაზი სახსვს ათას-

ნაირი თევზებით და კიბოებით. დიდი და ჰატარა, ოქროს და ვერცხლის ფერი, ულვაშებიანი და უულვაშო თევზები ერთმანეთში ირევიან, დასრიალებენ. ფსკერი მოფენილია ლამაზი, ჭრელი ლოკოკინებით და სხვადასხვა ფერი კენჭებით. შუა ადგილას თევზები შეჯგუფებულან, დიდ ფაცა-ფუცში არიან, რაღაცას დასტრიალებენ, თავს ევლებიან; სვეიდან დაფრინავენ ლურჯი, სიფრიფანა-ფრთებიანი ჰეპელები.

ლეო უცქერის და თვალებს არ უჯერის.

შუაში, რბილ მწვანე ხავსზე დევს დიდი ალისფერი ბურთი; სედ ჭრელი ჰეპელა აზის. ჰეპელა ულვაშებს აცმაცუნებს და ფრთებს იწმენდს, თითქოს თავის ლურჯ დებთან განაფრენად ემზადება. ისინიც თითქოს თავისკენ იწვევენ, უსმოდ ეძახიან.

— ჩემი ბურთი!—წამოიძახა გაკვირვებულმა ლეომ.

ძიღმა გაიღიმა და მთელი კოშკი გაანათა. თევზებმა უცებ შესწვეიტეს ტრიალი, ლეოს წინ ჩამწკრივდნენ და დაბლა თავი დაუკრეს. განცვიფრებულმა ლეომ ძიღს შეხედა.

— მადლობას გეუბნებიან სანუქრისთვის,—აღერსით უთხრა ძიღმა, თავი აუწია და მუბღში აკოცა.

ლეომ ფართოდ დაჭეიტა თვალები და „ძიღს“ დაამტკრდა.

— რას მომაჩერდი, შვილო, ვერ მიცანი?—ჭკითხა თვატრიდან დაბრუნებულმა დედამ, აღერსით თმაზე ხელი გადაუსვა და ბალიში გაუსწორა.

ლეო მოხვია დედას კისერზე, აკოცა და უთხრა:

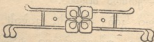
— დედიკო, იცი რა? ბურთს იქიდან ნუ ამოვიღებთ.

დედას გაეცინა.

— რატომ, კენაცვალე, რატომ ნუ ამოვიღებთ.

მაგრამ ჰასუსი ვერ მიიღო: ლეოს უკვე ტკბილად ეძინა.

მაგიტა.

აზოკრითული ამბავი

(გურიისი ვაგონილი)

მამ მძას ღომის თესლი სთხოვა. მამ ჩუმაღ თესლი მოსალა და მისცა მძას. ორთავემ ცალ-ცალკე დას-თესეს ღომი, მაგრამ ერთის უანაში ღომის თესლი არ ამოვიდა, რადგან მოსალული იყო. შემთხვევით ერთი მარცვბალი გადარჩენილიყო: მთელ უანას ის შეადგენდა. უვლის ჰატრონი ამ ერთ ძირ ღომის მცენარეს; მარგლაკს, სთოსაკს, არ უეე-ნებს ახლოს მავნე ბალახებს. მეორე მძის უანა კი სავსეა ღომით.

შემოდგომაზე ღომის უანები დაშვიფდა და კრეფას შეუ-დგნენ. მოკრიფა სავსე უანის ჰატრონმა და დაინახა, რომ, რამდენსაც ელოდა, იმის შეასედიც არ მოუვიდა. მივიდა მეორე მძა თავის უანაში იმ ერთი ძირი ღომის თავთავის მოსწვეუ-ტად. მოსწვეიტა, ნახა—მოუწვეუტელია. მოსწვეიტა, შესედა—მოუწვეუტელია. კიდევ—კიდევ, კიდევ—კიდევ. ჰკრეფს—არ ილეუ-ვა... სულ გაავსო ამ ერთი ძირი ღომის მოსავლით რაც კი ღომის შესანასი ჭურჭელი ჰქონდა. ასე გაურია ღმერთმა სვავი მოტეუებული მძის მოსავალს, სოლო მომტევილებლი-სას კი სულ დაუკარგა ბარბაქა.

ცალფება გიორგი ღომთათიძე

ფეხზე იფეხიან

მტაცებელი, მწერის მჭამელი მცენარეები

(ლუნკევიჩიდან)

დასასრულად *

ორტუკალიაში, ტიტველ კლდეებზე ბლომად შესვდებით მწერიულანია მცენარეებს. აი ერთი მათგანი.

ამ მცენარის გრძელი ფოთლები მიწის ზირად თოკივით არიან დაკრესილნი; მადლად კი ამ ფოთლებზე გაშლილია საკმაოდ დიდი უვაზილები. მცენარე თითქო სულ შემოსილია ანკარა ნამის წვეთებით. ამის გამო უწოდეს სახელად „ნამფოთოლა“. რომ დაუკვირდეთ კარკად—ეს ნამი არ არის: წებოიანი სითხის წვეთებია. როგორც კი კოდობუსები დაასეკუნდებიან ამ მცენარის ფოთოლს, იმ წამსვე გაითხუზებიან წებოიან სითხეში. ასეთ მდგომარეობაში მწერს აღარ შეუძლია თავს უშველოს: გაინძრევა თუ არა, იმ წამსვე ბლომად გამოდის ფოთლებიდან ძვავე სითხე, რომელიც ინელებს მწერს და მცენარის ფოთლებსა და ტანს კადასცემს.

*) იხილეთ 1918 წლის „ნაკადული“, № 1.

ჩრდილოეთ რუსეთში იზრდება ჭაობში ერთკვარი მცენარე. ეს მცენარე მიწის ჰორად გამოიღებს ხოლმე რამდენსამე ფოთოლს; ამ ფოთლებს შუა აიპართება ევაზილის ღერო, რომელსაც ზატარ-ზატარა ევაზილები აპკობენ. თვითეულ ფოთოლს ზედაპირზე და გვერდებზე ასხია პრავალი გრძელი წითელი წამწამები. წამწამებს ზედ აურია თაფლის ბრჭყვიალბ ანკარა წვეთები.

აი მოფრინავს კოლო. პორიდან დაინახა საეუარული ტკბილი საჭმელი; მიეპურება მისკენ ჰირის ჩასატკებარუნებლად. აი შეესო წამწამებს, გაითხუნა წებოიანი სითხით, რომელიც მას თაფლი ეგონა. საწეალი კოლო! რამდენს ფრთხილებს, უნდა თავი გაინთავისუფლოს. მაგრამ ნუ ფრთხილებ, შე საცოდავო! ასე უფრო ესევეი

ნამფოთოლა

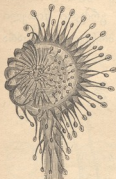
ბადეში! რაც უფრო სპირად შეესება ფესვებით წამწამებს, იქიდან მეტი სითხე გამოდის. კოლო სულ ჩაიფლო სითხეში, აღარ შეუძლია განძრევა, ემორჩილება ბედს და წუნარდება.

რა მოსდა შემდეგ? საკვირველია სწორედ ეს მოვლენა! სწევეტს თუ არა მწერი ფართხალს, იმ წამსვე წამწამები ეფინებიან გარინდულ კოლოს და ბლომად ასსამენ მკავე წვენს; სწრაფად იხარმება შიკ საბრალლო ცხოველი, იხსნება სითხეში და გაუჯდება ფოთლებს; აქედან მცენარის სხვა ნაწილებში გადადის. რამდენიმე ხნის შემდეგ წამწამები ისევე აი-

მართებიან და ახალ მსხვერპლს ელიან. ფოთლებზე კი ბუჩქის მსოლოდ ჩონჩხი რჩება.

როგორც შედავთ, წამწამებს მოძრაობის ნიჭიც ჰქონიათ. სწორედ ასეთი ნიჭით დაჯილდოებულია კიდევ ერთი მცენარე,

ნამფოთოლას ნახევრად წამწამ-დახურული ფოთლი.

რომელსაც „ბუჩის-ჭერია“ ჰქვია. ამ მცენარის ფოთლები ნამძვილი ბუჩის და საჭერი მანქანა არის. დასაკუნდება თუ არა ბუჩი მის ფოთოლს, იმ წამსვე ფოთოლი წიგნსავით დაიკეცება, შიგ მომწვედელი ბუჩი ფრთხილდებს, მაგრამ ფოთლები უფრო მაგრად იკეცებიან, ბუჩს ესობა კალიანი ბუსუსები, რომელიც ფოთოლს ბლომად ასხია; ეს ბუსუსები გამოსცემენ ლერწოიან სითხეს, მასთან მუავე წვესაც; ბუჩი კვდება, იხსნება სითხეში და იწრიტება ფოთლებში. შემდეგ ფოთლები

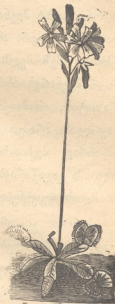
გაიძვლებიან; შედ საბრალო ბუჩის ჩონჩხი აგდია, მეტი აღარაფერი. ამგვარად იკვებებიან ეს საკვირველი მცენარენი მწერებით. მწერის მაგიერ სორცის ჰატარა ნაჭერი, ან მაგრად მოხარული კვერცხი რომ დავდოთ, იკივე მოხდება. ასე რომ ეს მცენარე ნამძვილ სორცსაც ისე ინელებს, როგორც კოლო-ბუჩი მოინელა.

— ქვა რომ დავდოთ სორცის მაგივრად, რას იზამს მცენარეო? — უთუოდ იკითხავთ თქვენ. — წარმოიდგინეთ, რომ არაფერს, თითქო აქ არაფერი არისო: არც კი გაინძრევა ფოთოლი. აქედან ვსედავთ, რომ მცენარე გრძნობს თავის საკბილო საგანს და მოძრაობს, ისე კი არ იწუნებს თავს.

რა გავიკეთ აბა ამ ორი*) სურათიდან, ჩემო ჰატარა მეკობრებო?

*) პირველი საუბარი იხ. „ნაკადული“ 1917 წლ. № 00

ეველა ცხოველსა და მცენარეს, დაიბადება თუ არა ქვე-
 ვანაზე, სწუური სიცოცხლე: უნდა იცოცხლოს რაც შეიძლება
 დიდხანს. როგორ მოეწუება მისი ცხოვ-
 რება—იქნება ბედნიერი თუ არა ქვეუ-
 ნაზე, ეველა ეს შემთხვევაზეა დამოკი-
 დებული; კარგად იქნება, თუ აზად მისი
 ცხოვრება მოწუობილი, უპირველესად
 ეოვლისა საჭიროა მისთვის სასრდო-
 საკვები. ბევრი შრომა და სერსი სჭირ-
 დება ცოცხალ არსებათ სასრდოს მოსა-
 ზოვებად. ჩვეულებრივი საშუალება საჭ-
 ძელის ძებნისა თუ უსერსულია ამა თუ
 იმ მცენარისა ან ცხოველისათვის, მაშინ
 მას დარჩენია ან დაღუპვა, ესე იგი გა-
 ქრობა ამ ქვეყნიდან, ან უნდა მოძებნოს
 ახალი რამე წყარო, რომ შიმშილით არ
 მოკვდეს. ბევრი, ძრიელ ბევრი მცენარე
 იღუპება, ზოგიერთნი კი ბედნიერად
 ცხოვრობენ; იმათ იზოვეს სსვა გზა, სსვა
 საშუალება და ცხოვრობენ კარგად; სწორედ ამათანა ბედნიე-
 რების რიცხვში არიან „ზარასიტები“, რომლებიც ჩვენ „მუქთა-
 სორებად“ მოვანათლეთ. მუქთა-სორა მცენარეების წინაპრები,
 როგორც მეცნიერები გარდმოგვცემენ, მუქთა-სორები არ ეო-
 ფილან, ისინიც სსვა მცენარეებსავეთ სასრდოს ჭყაროდან
 და ნიადაგიდან იღებდნენ და თვითონვე ინელებდნენ თავის
 ფოთლებში, მაგრამ ძრიელ გამრავლდნენ, სასრდო ეველას
 აღარ ჭყოფნის. ნიადაგი გამოიფიტა, გაღარიბდა, დადგა ერთი
 მეორეზე რამდენიმე ვოლვიანი წლები. აღარც სინესტე აქვს
 სამეოფი მცენარეს. ამგვარ ზირობებში გაუჭირდა ცხოვრება
 მცენარეებს. ესენი ერთი მეორეს ართმევდნენ საჭძელს, უძლიდ-

ბუზი-გერია

ნენ ცხოვრებს. ამ ბრძოლის დროს ვინც უფრო ძლიერი იყო, ბურთი და მოედანი იმას ღარჩა. ასლა რაღა რჩებოდა უღონო სუსტ მცენარეს? ორში ერთი: ან უნდა მომკვდარიყო და გამქრალიყო, ან და უნდა შესისხებოდა უფრო ღონიერ, მძლავრ მესობელს. სწორედ ეგრეც მოიქცა; ასე რომ ღონიერ მცენარესთან ერთად გაჩნდა სსვაგვარი მცენარე—„ზარაზიტი“, რომელიც საზრდოს იღებს არა ნიადაგიდან და ჭყერიდან, არამედ თავის მძლავრი მესობლის სსეულიდან.— ამნაირად მუქთა-სორები წარმოშობა გაჭირვებაში, აღზარდა სსვისმა გადაჭარბებულმა ძალ-ღონემ და გამოკვება თავის მესობლის ფუფუნება-კამათიფილებში.

დროთა ვითარებაში შეუძლებელი შეაძლებინა მცენარეს, ის გადასცდა ჩვეულებრივ გზა-კვალს რაღა უნდა ექნა!—მიჭეო ხელი სულ სსვაგვარ სელობას. გაჩაღდა მუქთა-სორობა მცენარეთა სამეფოში. არა თუ მარტო მუქთა-სორობა, მტაცებლობა, სორცის ჭამიობაც გამოიწვია მათ შორის გაჭირვებაში, ეს კიდევ უფრო არა-ჩვეულებრივი წუარო საზრდოს საზოგნელად.

გაისსენეთ როგორ ნიადაგზე იზრდებიან მწერის მჭამელი მცენარენი: „სარაცენია“, „ნამფოთოლა“, „ბუსის-ჭერი“, „ჩეხენტესი“ და მრავალნი სსვანი. ზოგი მათგანი იზრდება ქვიშარში, ზოგი — ჭაობში, ზოგი — ქვარნალში. განა ბევრ საკვებს იშოვნის მცენარე ჭაობებსა და ქვებში? არ ჭეოფნის ამ საწულებს საზრდო, რომელსაც ფესვებით ეზიდებიან ღარიბი ნიადაგიდან, უნდათ შეავსონ რითიმე დნაკლისი, რათა იცოცსლონ ქვეყანაზე. ბუნება შევლის იმათ, აჯილდოებს

იმისთანა იარაღებით, რომლის დახმარებით ისინი იზიდავენ მწერებს, იჭერენ, სოცავენ და სჭამენ. როგორც შედავთ, აქაც გაჭირვებამ მიიყვანა ამ უცნაურ ზომამდის მცენარეები.

აქედან ის დასკვნა უნდა გამოვიყვანოთ, რომ მუქთა-სორები და სორცის მჭამელი მცენარენი ისეთი მცენარენი არიან, რომელნიც ასცილდნენ ჩვეულებრივ ცხოვრების გზა-კვალს და უოველი ღონისძიებით იბრძვიან ცხოვრებისათვის, თუმც ამისათვის დასჭირდათ სულ ახალი, არა-ჩვეულებრივი წებარების გამოძებნა. ასეთია ცხოვრება!!

იტა ნაკაშიძე

ს ა გ უ რ ა მ ო ს ა კ ე ნ

(მოკონება ახლო წარსულიდან)

ბილისიდან დილის მატარებლით გავეპკზავრე მცხეთისაკენ, რადგან იქიდან სოფელ საგურამოში უნდა წაფსულიყავი. ჩემი მოგზაურობა აქეთ ზირყელი იყო, და ამიტომ გზის მასწავლებელი ვინმე უნდა მომენახა. მცხეთაში ერთი მოხუცი ქართველი ვნახე, რომელმაც სურვილი განაცხადა წამოყოლოდა. მე მას ქირის მიცემას შევპირდი და გზას გაუდექით. გავედით არაგვზე და წიწამურის აღმართს შეუდექით. ეს ის წიწამურია, სადაც ჩვენი დიდებული მგოსანი ილია გამობასალმეს ამ წუთი-სოფელს. მე მომაგონდა წიწამურის ბედშავი დღეები.

— მორს არის. კიდევ ის ადგილი, სადაც ჩვენი ილია მოჰკლეს?— შევეკითხე მე მოხუცს.

— არა, ბატონო, სულ ახლოა: აგერ ამ გორაკის იქითაა,— მომიგო მან.

ჩემი გული ამ დროს სევდამ მოიცვა. ფიქრების აღმიკავესვიე. გულის ფანცქელთ მოველოდი მენახა ის წვეული ადგილი, სადაც ავახაკებმა აწამეს დიდებული ილია. აი ავედით გორასზე და მიუახლოვდით ერთ მუხის სეს, რომელსედაც დადგმულია შავი ხის ჯვარი.

— აი, ეს ჯვარია, ბატონო, ილიას მკვლელობის ადგილზე დადგმული!—მითხრა ჩემმა თანამგზავრმა მოხუცმა.

აქ, რასაკვირველია, შევხერდით და მოწიწებით დაუწვევით კითხვა იმ წარწერას, რომელიც თხელ ფიცარზე იყო მოთავსებული: „აქ მოჰკლეს საქართველოს დიდებული მგოსანი ილია ჭავჭავაძე“.

— ოჰ, რა კარგი კაცი იყო ილია,—ითქვა მოხუცმა:—მას სოფს ერთხელ ჩვენ მცხეთაში მოვიდა. ეველა მცხეთელები შევეკებეთ. ერთობ თავდაბალი და კეთილი ადამიანი იყო; მცხეთელებს ძლიერ უუვარდათ და დიდ პატივსაც სცემდნენ!

— მცხეთელებს კი არა, მთელ ქართველებს უუვარდათ—მეთქი!—მიუგე მე მოხუცს.

ორივე დიდხანს ვიდევით ჩაფიქრებული ამ ადგილას.

— ახლა კი წავიდეთ, ბატონო, თორემ დაგვაგვიანდება: დღეს ვეღარ ავალთ საგურამოში; წავიდეთ, წავიდეთ!—აქარებით წაიბუტბუტა მოხუცმა.

ჯოსი, რომელიც ხელში ეჭირა, მიწასე დაარაკუნა, ვითომც მანიძნებდა მივდივარო და სინქართ კასწია. მეც, რასაკვირველია, მას გავეყვი, თუმცა ძლიერ შენანებოდა ამ წმიდა ადგილის მოძორება.

ჩქარის ნაბიჯით გავსწიეთ წინ. მშვენიერი ვაკე გზა იყო და დაღლილობას სრულიად არა ვგრძნობდი. ძალე საგურამოს მიდამოებს მივადწიეთ. შორიდან ერთ მთის ძირას მოსწანდა მშვენიერი, ორ-სართულიანი ქვის სახლი; მის კარს შემო მშვენიერი ბაღები და ვენახები იყო გაშლილი. ზევიდან კი ბუმბერაზი მთა დასჩერებოდა.

— ეს ილიას სახლია, ბატონო, ვენახებიც მისია; აი ის მთაც მისი იყო!—ითქვა მოხუცმა.

ცოტა ხნის შემდეგ კიდევაც მივადევით იმ დიდებულ სახლს, სადაც ილია ცხოვრობდა. რადგან ჯერ კიდევ დაღამებამდე

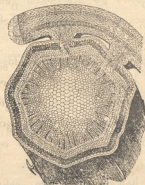
ბევრი ხანი დარჩენილიყო, ჩემმა მოსუცმა მოინდომა მაშინვე მცხეთაში დაბრუნება. დანაწირები ქირა მიიღო ჩემგან, მადლობა გადამიხდა და გზას გაუდგა.

ილიას სახლში მოურავი ცხოვრობდა, წერაკითხვის საზოგადოებისაგან დაუენებული, რადგან დიდებულმა ილიამ მთელი თავისი ქონება ქართველ ერს დაუტოვა.

მე მისვლისათანავე ილიასეული მამული დავათვალიერე, ვნახე ის ნიკვზის ხე, რომლის ქვეშაც ილიას უუვარდა ხოლმე მოსვენება. ვნახე ის წყაროც, სადაც ილია საფსულოდით ჰირს დაიბანდა ხოლმე, ვნახე, აგრეთვე ის „კაბინეთი“, სადაც თქვენ, ახალგაზრდა მკითხველებო, დიდებულმა ილიამ დაგიწერათ მშვენიერი და საუვარელი ლექსები.

ღამე ამ სახლში გავათიე და მეორე დღეს თან განარებული, თან გულ-დაწვეტილი უკან გამოვბრუნდი თბილისისაკენ.

ალექსანდრე გორგაძე

საქართველოს
საბავშვო ჟურნალი

ზღვის სელმწიფის

ბრილიანტები

(იპოვნური ხალხური ზღაპარი)

აზონიის ძეგლობელს ჰქვამდა ორი ვაჟი. უფროს ვაჟს—ნაკასავას—მეტად უყვარდა თევზაობა, დაჯდებოდა ზღვის ზირას, გადისვრიდა ანკესს და მრავალი თევზი, დიდი და ზატარა, წამოეკებოდა უღმობელ რკინის კაჭსე.

უმცროსი მამა ტადაიოში დროს ატარებდა ნადირობაში: აიღებდა თოფს და მთელი დღე ტყეში დადიოდა, ეძებდა ნადირს; თევზაობა კი სრულიად არ უყვარდა.

ერთხელ ტადაიომამა მოისურვა თევზაობა ანკესით და სთხოვა უფროს მამს:

— მამო ნაკასავა, მოდი დღეს შენ ტყეში წადი ჩემი თოფით სანადიროდ, მე კი შენი ანკესი მათხოვე.

ნაკასავას არ უნდოდა მძისათვის ანკესის მიცემა, მაგრამ ბოლოს დაუიქრდა და ათხოვა. ტადაიომამ აიღო ანკესი, წავიდა ზღვის ზირას და დაიწყო თევზაობა. გავიდა რამდენიმე საათი, მაგრამ სელმწიფის ვაჟმა ვერც ერთი თევზი ვერ დაიჭირა; ბოლოს რკინის ანკესი რაღაცამ მოსწუვიტა და გაიტაცა ზღვაში; როგორ მოხდა ეს, ტადაიომამა არ იცოდა, მხოლოდ როცა ამოსწია ბაწარი, სეღ ანკესი აღარ იყო.

როდესაც უფროსი ძმა ნაკასავა დაბრუნდა ტეიდან, კაცი თავისი ანკესის დაკარგვა, მეტად გაჯავრდა და დაიუვირა:—მე მსურს, რომ ჩემი ანკესი უკან დამიბრუნო, უსათუოდ კოსოვ უკან დამიბრუნო.

ტადაიომმა რომ ეს მძისაგან მოისმინა, ძრიელ შეწუხდა, აიღო თავისი საუვარელი სმალი, დაამტვრია ჰატარ-ჰატარა ნაჭრებად, დაამზად ათასი ცალი ანკესი და მიუტანა ძმას; მაგრამ ნაკასავამ არც კი შეხედა, გადაუარა ეველა და თავისი ანკესი მოითხოვა.

დადონდა ტადაიომი. რას გააწუხებდა? წავიდა ზღვის ზირად და დაიწყო მწარედ ტირილი.

ამ დროს გაიარა მოსუცებულმა კაცმა, შეებრაღა, მივიდა და ჰკითხა:

—რა გატირებს ასე მწარედ? რამ შეგაწუხაო?!

მეფის ვაჟმა თავის თავკადასავალი უამბო.

მოსუცმა მიიუვანა ვაჟი ერთ ალაგას, რომელიც ლერწმებით იყო დაფარული, გადაშალა ლერწმში და დანახვა ნავი; ჩასვა ნავში, ჰკრა სელი ნავს და, როცა ნაპირს მოაშორა, უთხრა სელმწიფის ვაჟს:

—ეს ნავი ძალე მიგეუვანს მშვენიერ სასახლესთან, რომელიც თევზის ქაცვებისაგანაა გაკეთებული. ეს არის ზღვის სელმწიფის სასახლე. სასახლის ალაგაუის კარებთან იხრდება მშვენიერი აკაცია, რომლის ტოტები დახრილა ანკარა ნაკადულზე. როცა იქ მიხვიდე, ადი იმ ხესზე, დაგინახავს ზღვის სელმწიფის ქალი და ის გასწავლის, თუ როგორ იპოვნო ანკესი.

ძლივს მოასწრო ტადაიომმა მადლობის გადახდა ამ კეთილი რჩევისათვის, ნავმა შორს გაიტაცა ემწვილი. არ გასულა დიდი ხანი და მიცურდა ზღვის მეფის სასახლესთან, რომე-

ლიც თევზის ქაცვებისაგან იყო ამკნებული. როგორც ბრძენმა მოხუცმა უთხრა, ეველაფერი ისე დაუხვდა: სასახლის წინ იდგა მშვენიერი აკაცია; ავიდა ზედ ემაწვილი. ცოტა ხნის შემდეგ მოვიდნენ წელის ამოსადებად მეფის ასულის მისამსახურე ქალები ოქროს დოქებით. დადგეს თუ არა დოქები წელის ამოსადებად, მაშინვე შენიშნეს სეზე მშვენიერი ემაწვილი. სთხოვა ქალებს—წეალი დაძაღვენიეთო. ქალმა აავსო ოქროს თასი და მიაწოდა ემაწვილს. ვაჟმა დაღია წეალი და მადლობის ნიშნად წაიპრო ბეჭედი და ჩააკდო თასში. ბეჭედი მაშინვე მიეკრა თასის ძირს. მოსამსახურე ქალები გაემურნენ სახლისკენ და უამბეს ეველაფერი თავის მბრძანებელს, თან აჩვენეს ოქროს ბეჭედი, თასის ფსკერზე მიკრული. ქალმა მაშინვე უამბო ეს თავის მამას. სელმწიფემ მოაუვანინა სელმწიფის ვაჟი სასახლეში და გაუმართა დიდებული დღესასწაული.

პრიელ შეუევარდა ეველას ტადაიოში. ისიც თავს ისე გრძნობდა იქ, როგორც თავის საკუთარ სახლში, ეველაზე უფრო შეუევარდა ის მეფის ასულს, ასე რომ დიდი ხანი არ გასულა და ისინი დაქორწილდნენ.

იბა

(დასასრული იქნება)

თავის სატეხი

(წარმოდგენილია გ. ნადირაშვილის მიერ)

ორი ქალი და ორი ვაჟი სასეირნოდ წავიდნენ. წინ მდი-
ნარე დასვდათ და მოიწადინეს გაღმა გასვლა. იქვე ნავეი დასვ-
დათ წარწერით, რომ ნავეი 4 ფუტზე მეტს ვერ ზიდავს წუალ-
შიო. თითო ქალი იწონიდა 2 ფუტს, სოლო ვაჟი 4 ფუტს...
ისინი მხინც გადავიდნენ ამ ნავეით მეორე ნაპირას. გამოიცა-
ნით—როგორ და რა ნაპირად?

ხალხური ლექსი

(ჩაწერილია ნ. კეცხველის მიერ)

კაქეჩმა უთხრა ზატრონსა:
— ბიჭო, ნუ ხარ ენა-ფლიდი,
არას მაჭმევდი ზაფხულში,
ზამთარში კი არ მივლიდი.

